Medical Education Journal
Education Development Center of Babol University of medical Sciencece
e-ISSN:2345-5497 p-ISSN:2322-4940
دوفصلنامه آموزش پزشکی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل

Investigating the Reasons for Delaying the Graduation of Ph.D Students of Shahid Beheshti University of Medical Sciences Based on Their Experiences of Conducting the Research Phase

Z.Khoshgoftar(PhD)[1] , S.Sohrabi(PhD Student)[1] , Z.Bakhtiyari(MSC Student) [1*]

1. Virtual School of Medical Education and Management, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

Article Info

Article Type:
Research Article

Received:11 Sep 2022

Revised:22 Sep 2022

Accepted:17 Oct 2022

ABSTRACT

Background and Objective: Despite the prominent role of the research phase in the graduation process of doctoral students in the allowed years, less has been done to evaluate this phase and the reasons for its prolongation and postponement in the graduation process of students. The aim of this study was to determine the reasons for postponing the graduation of specialized doctoral students based on their experience in the implementation of the research stage.

Methods: The present study is quantitative. The statistical population included 127 PhD students and graduates of Shahid Beheshti University of Medical Sciences between 2020- 2022, who had not defended their thesis during the permitted academic years and were selected by census sampling. Demographic questionnaire and PREQ (Postgraduate research experience questionnaire) were sent to them, and finally 75 questionnaires entered the study. Data were analyzed in SPSS-21 software using descriptive statistical methods.

Findings: In this study, 68% of the participants were women and 32% were men. Most of the respondents had a favorable experience of all the sub-components of the supervision dimension. On the contrary, the majority of the participants had unfavorable experiences in the sub-components of the conditions and fields of intellectual development governing the faculty. The experiences of the majority of respondents in developing scientific skills during the research period were optimal.

•Corresponding Author: Z.Bakhtiyari
Address: Emam Hossein Hospital,Tehran,Iran.
Tel: +98 (2177582543). **E-mail:** zahrabakhtiyari545@gmail.com

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.22088/mededj.10.2.74]

Published online:
1 Nov 2022

Conclusion: It is necessary to allocate funds for research, especially in the field of graduate education, to improve the conditions and fields of intellectual development of the faculty, as well as the level of its infrastructure and financial support for research projects in the country's higher education system.

Keywords: *Research phase, postgraduate research experience questionnaire, delay in graduation, Ph.D. course*

Cite this article: Z.Khoshgoftar, S.Sohrabi , Z.Bakhtiyari . Investigating the Reasons for Delaying the Graduation of Ph.D. Students of Shahid Beheshti University of Medical Sciences:Student's Experiences of Conducting the Research Phase. Medical Education Journal. 2022; Vol 10. (No.2): pages74-90.

© The Author(s).

Publisher: Babol University of Medical Sciences

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.22088/mededj.10.2.74]

Medical Education Journal
Education Development Center of Babol University of medical Sciencece
e-ISSN:2345-5497 p-ISSN:2322-4940
دوفصلنامه آموزش پزشکی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل

بررسی دلایل به تعویق افتادن فارغ‌التحصیلی دانشجویان دکترای تخصصی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی؛ بر اساس تجربه آن‌ها از اجرای مرحله پژوهشی

زهره خوش‌گفتار(PhD)[1] ، سمیه سهرابی(PhD Student)[1] ، زهرا بختیاری(MSC Student)[*1]

۱. گروه آموزش پزشکی، دانشکده مجازی، آموزش پزشکی و مدیریت، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

دریافت:۱۴۰۱/۶/۲۰

اصلاح:۱۴۰۱/۶/۳۰

پذیرش:۱۴۰۱/۷/۲۵

انتشار:۱۴۰۱/۸/۱۰

چکیده

سابقه و هدف: باوجود نقش برجسته مرحله پژوهشی در فرایند فارغ‌التحصیلی دانشجویان دکترای تخصصی در سنوات مجاز، کمتر به ارزیابی این فاز و دلایل طولانی شدن آن و تعویق در فرایند فارغ‌التحصیلی دانشجویان پرداخته‌شده است. این مطالعه باهدف تعیین دلایل به تعویق افتادن فارغ‌التحصیلی دانشجویان دکترای تخصصی بر اساس تجربه آن‌ها از اجرای مرحله پژوهشی اجرا شد.

مواد و روش‌ها: مطالعه حاضر کمی و جامعه آماری شامل ۱۲۷ نفر از دانشجویان و دانش‌آموختگان مقطع دکترای تخصصی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی طی سال های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۰ بود که در مدت سنوات مجاز تحصیلی موفق به دفاع از پایان‌نامه نشده بودند و به‌روش سرشماری انتخاب شدند. پرسشنامه جمعیت شناختی و پرسشنامه PREQ (Postgraduate research experience questionnaire) برای آن‌ها ارسال شد که نهایتاً ۷۵ پرسشنامه شرایط ورود به مطالعه را داشتند. داده‌ها در نرم‌افزار SPSS-21 با استفاده از روش‌های آماری توصیفی تحلیل شد.

یافته‌ها: در این مطالعه٪ ۶۸ شرکت‌کنندگان زن و٪ ۳۲ مرد بودند. اکثر پاسخ‌دهندگان از همه زیر مؤلفه‌های بعد سرپرستی تجربه مطلوبی داشتند. در مقابل، اکثریت شرکت‌کنندگان تجارب نامطلوبی درزمینه زیرمولفه‌های بعد شرایط و زمینه های رشد پژوهشی داشتند. تجارب اکثریت پاسخ‌دهندگان درزمینه توسعه مهارت‌های علمی در دوره پژوهشی در حد مطلوب بود.

نتیجه‌گیری: تخصیص بودجه به امر پژوهش خصوصاً در حوزه تحصیلات تکمیلی برای ارتقای شرایط و زمینه های رشد پژوهشی و نیز سطح زیرساخت‌های آن و حمایت‌های مالی از پروژه‌های تحقیقاتی در این برهه زمانی در نظام آموزش عالی کشور ضروری می‌باشد.

▣ این مقاله مستخرج از پایان نامه کارشناسی ارشد رشته آموزش پزشکی با کد اخلاق IR.SBMU.SME.REC.1400.006 دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی می‌باشد.

* مسئول مقاله: زهرا بختیاری آدرس: تهران، خیابان شهید مدنی، بیمارستان امام حسین(ع)
. تلفن: ۰۲۱۷۷۵۸۲۵۴۳ رایانامه: zahrabakhtiyari545@gmail.com

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.22088/mededj.10.2.74]

واژه‌های کلیدی: *مرحله پژوهشی، پرسشنامه تجربه پژوهشی فارغ‌التحصیلان، تأخیر در فارغ‌التحصیلی، مقطع دکترای تخصصی*

استناد: زهره خوش‌گفتار، سمیه سهرابی، زهرا بختیاری. بررسی دلایل به تعویق افتادن فارغ‌التحصیلی دانشجویان دکترای تخصصی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی؛ تجربه دانشجویان از اجرای مرحله پژوهشی. دو فصلنامه آموزش پزشکی. سال۱۴۰۱؛ شماره ۱۰ (دوره ۲): صفحه۹۰-۷۴

© The Author(s)
Publisher: Babol University of Medical Sciences

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.22088/mededj.10.2.74]

سابقه و هدف

امروزه کشورها در تلاش‌اند تا نقش برجسته دانشگاه‌ها در توسعه ملی و ارتقای دانش و تکنولوژی را از طریق آموزش و تربیت نیروی انسانی متخصص و انجام پژوهش جهت توسعه مرزهای دانش و تکنولوژی پیگیری نمایند (۱). لذا راه‌اندازی و پذیرش دانشجو در مقطع دکترای تخصصی یکی از مهم‌ترین وظایف دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی به شمار می‌آید (۲). دانشگاه‌های علوم پزشکی با ارائه برنامه‌های دکترای تخصصی و تربیت نیروی انسانی متخصص از یک‌سو و هدایت پژوهش‌های بنیادین و کاربردی در قالب رساله‌های دکترا نقش مهمی در امر توسعه جامعه ایفا می‌کنند (۳). فعالیت دانشجویان دکتری بخش مهمی از تلاش پژوهشی دانشگاه‌ها را تشکیل می‌دهد و سهم قابل‌ملاحظه‌ای در عملکرد پژوهشی مؤسسات دانشگاهی دارد. نتایج بررسی‌ها نشان داده است که بیشترین تمرکز اهداف و رسالت‌های دوره دکترای تخصصی در ایران بر اجرای کارکرد پژوهشی این دوره‌ها، انجام پژوهش‌های اصیل، تولید علم و گسترش مرزهای دانش و تربیت نیروی انسانی برای ایفای نقش به‌عنوان مدرس دانشگاه، پژوهشگر و سایر مشاغل تخصصی در سازمان‌های دیگر می‌باشد (۴). بررسی‌ها نشان می‌دهد فراهم آوردن استانداردهای بالای نظارت برای پیشرفت آموزشی و پژوهشی دانشجویان دکتری ضروری است. همچنین تغییر نسبتاً جزئی در شیوه‌های نظارتی بر روند تحصیلی و اقدامات مربوط به ارتقا جو دانشگاهی می‌تواند منجر به پیشرفت مستقیم و قابل‌اندازه‌گیری در این امر شود. بررسی تجارب دانشجویان چه مثبت و چه نقادانه در شناسایی موانع و چالش‌های فرایندهای تحصیلات تکمیلی کمک‌کننده است (۵). یکی از دغدغه‌های اصلی برنامه‌ریزان تحصیلات تکمیلی، مدیران آموزشی و دانشجویان، اتمام این دوره در کوتاه‌ترین زمان مجاز است تا دانشجویان بتوانند هر چه سریع‌تر فارغ‌التحصیل و جذب بازار کار شوند. دراین‌بین برخی موانع باعث طولانی شدن دوره و تعویق در فارغ‌التحصیلی دانشجویان می‌گردد. پژوهش‌ها نشان می‌دهند تعویق در فرایند فارغ‌التحصیلی دانشجویان دکترا علل گوناگونی دارد که می‌توان به مواردی چون سهل‌انگاری و تعلل دانشجو در انجام امور آموزشی و پژوهشی، عدم آگاهی از فرایندهای آموزشی و پژوهشی و آیین‌نامه‌های مربوطه، عدم دسترسی کافی به منابع علمی و عدم هدایت مناسب توسط اساتید راهنما و مشاور اشاره کرد (۶ و ۷). باوجود نقش برجسته و بالقوه فاز پژوهشی در فرایند فارغ‌التحصیلی دانشجویان دکترای تخصصی در سنوات مجاز مطابق آیین‌نامه، کمتر به ارزیابی این فاز و دلایل طولانی شدن آن‌که منجر به تعویق در فرایند فارغ‌التحصیلی دانشجویان می‌شود پرداخته‌شده است. این در حالی است که بررسی این علل می‌تواند اطلاعات ارزشمندی را در اختیار سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان آموزشی قرارداد و به بهبود کیفیت تحصیلات تکمیلی کمک کند. لذا این مطالعه باهدف تعیین دلایل به تعویق افتادن فارغ‌التحصیلی دانشجویان دکترای تخصصی بر اساس تجربه آن‌ها از اجرای مرحله پژوهشی طراحی و اجرا شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه از نوع کمی–کاربردی بر روی کلیه دانشجویان دکترای تخصصی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در بازه زمانی سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۰ انجام گرفت. معیارهای ورود به پژوهش شامل دانشجویان مشمول سنوات تحصیلی بود که تمایل به مشارکت در مطالعه داشتند. معیارهای خروج شامل عدم تمایل به شرکت در پژوهش و پاسخ‌های نامعتبر و ناقص به پرسشنامه بود. بر اساس مستندات دریافت شده از دانشکده‌ها، تعداد ۱۲۷ نفر از دانشجویان و دانش‌آموختگانی که در مدت سنوات مجاز تحصیلی موفق به دفاع از پایان‌نامه نشده بودند، به روش سرشماری انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه استاندارد تجربه پژوهشی دانشجویان تحصیلات

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.22088/mededj.10.2.74]

تکمیلی (Postgraduate Research Experience Questionnaire, PREQ)استفاده شد. پرسشنامه PREQ در سال ۱۹۹۹ برای جمع‌آوری اطلاعات در مورد جنبه‌های اصلی تجربه پژوهشی تحصیلات تکمیلی طراحی شد، این پرسشنامه می‌تواند اطلاعات ارزشمندی را در اختیار سیاست‌گذاران آموزشی و پژوهشی، روسای دانشگاه‌ها و سایر ذینفعان قرار دهد که به بهبود کیفیت تحصیلات تکمیلی کمک کند (۸). این پرسشنامه مشتمل بر دو بخش است: بخش اول، شامل سؤالات مربوط به خصوصیات فردی (سن، جنس، وضعیت تأهل، سنوات تحصیلی، معدل کل و نمره پایان‌نامه) و بخش دوم، شامل سؤالات مربوط به سنجش رضایتمندی دانشجویان است. در این پرسشنامه طبق آخرین ویرایش، هفت عامل سرپرستی پایان‌نامه، توسعه مهارت علمی، شرایط و زمینه های رشد پژوهشی، زیرساخت‌های اطلاعاتی پژوهش، ارزیابی پایان‌نامه، شفاف‌سازی اهداف و انتظارات و رضایت‌مندی کلی، به روش مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت نمره یک برای «خیلی کم»، دو برای «کم»، سه برای «متوسط»، چهار برای «زیاد» و پنج برای «خیلی زیاد» موردبررسی قرار می‌گیرد. این پرسشنامه توسط انجمن فارغ‌التحصیلان استرالیا و انجمن تحقیقات آموزشی استرالیا تهیه و تدوین‌شده است و در دانشگاه‌های مختلف جهان با چندین مورد تغییر و اصلاح صورت گرفته و برای سنجش تجربه پژوهشی و فرایند پایان‌نامه نویسی مورداستفاده قرارگرفته است. این پرسشنامه توسط بهزادی و همکاران در دانشگاه فردوسی مشهد هنجارسازی شده و در پایان‌نامه از آن استفاده نموده است(۹). در مطالعه دهقانی در سال ۱۳۸۸، گویه های پرسشنامه پس از ترجمه در چندین نوبت بازنگری شد و درنهایت، روایی محتوای آن با نظرخواهی از اساتید و صاحب‌نظران مورد تأیید قرار گرفت و برای سنجش پایایی ثبات درونی پرسشنامه، با یک مطالعه آزمایشی بر روی ۲۵ نفر، ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰/۹۳۵= α به دست آمد (۱۰).

پس از اخذ مجوزهای لازم برای انجام مطالعه، در ابتدا تماس تلفنی با هر یک از دانشکده‌ها برقرار شد. پس از ارائه توضیحات لازم در موردمطالعه و توجیه آنان، لیست اسامی دانشجویان و فارغ‌التحصیلان، شماره تماس‌ها و آدرس‌های الکترونیکی دانشجویان از دانشکده‌های تابعه تهیه شد. سپس پرسشنامه PREQ در گوگل فرم طراحی و از طریق ایمیل و شبکه‌های مجازی برای دانشجویان و فارغ‌التحصیلان ارسال شد و در نهایت ۷۵ پرسشنامه شرایط ورود به مطالعه را داشتند و کامل بودند مورد تجزیه‌وتحلیل قرار گرفتند. در ابتدای پرسشنامه نیز، دستورالعمل کتبی برای تکمیل پرسشنامه ارائه شد تا نسبت به تکمیل آن اقدام کنند. داده‌های جمع‌آوری‌شده وارد نرم‌افزار SPSS-21 شد. این داده‌ها با استفاده از روش‌های آماری توصیفی شامل میانگین (انحراف معیار) و فراوانی (درصد) تحلیل شد. این مطالعه در کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی تأیید گردید. اطلاعات مشارکت‌کنندگان در طول مطالعه و پس‌ازآن به‌طور کامل محرمانه ماند. از کلیه مشارکت‌کنندگان رضایت آگاهانه شرکت در مطالعه کسب شد. شرکت در مطالعه داوطلبانه بوده و مشارکت‌کنندگان هر زمان که تمایل داشتند، می‌توانستند از مطالعه خارج شوند.

یافته‌ها

در این مطالعه از مجموع شرکت‌کنندگان در مطالعه ٪۶۸ زن و ٪۳۲ مرد بودند. ٪۱۴/۷ شرکت‌کنندگان در رشته آموزش پزشکی، ٪۱۶ پزشکی و ٪۱۰/۷ پزشکی مولکولی تحصیل‌کرده بودند که بیشترین افراد مشارکت‌کننده بودند. مرتبه علمی استاد راهنما در ٪۳۳/۳ استادیار، ٪۳۴/۷ دانشیار و ٪۳۲ استاد بود. علل به تعویق افتادن مرحله پژوهشی دانشجویان در بعد سرپرستی پایان‌نامه در جدول یک آورده شده است.

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.22088/mededj.10.2.74]

جدول ۱. اطلاعات کلی پیرامون پایان‌نامه

	گویه ها	تعداد	درصد
نحوه انتخاب موضوع پایان‌نامه	خودم به موضوع پی بردم و آن را انتخاب کردم.	۳۰	۴۰
	موضوع با تبادل آرا بین من و استاد راهنما شکل گرفت.	۲۸	۳۷/۳
	موضوع توسط گروه آموزشی به من پیشنهاد شد.	۲	۲/۷
	موضوع را استاد راهنما، پیشنهاد نمود و من پذیرفتم.	۱۳	۱۷/۳
	از بین موضوعات اولویت‌دار پژوهش دانشکده انتخاب کردم.	۲	۲/۷
مرحله‌ای کار پژوهشی در آن قرار دارد	از پایان‌نامه خود با موفقیت دفاع نموده‌ام.	۳۵	۴۶/۷
	به‌تازگی طرح پایان‌نامه‌ام به تصویب رسیده است.	۷	۹/۳
	تاریخ دفاع مشخص گردیده است و به‌زودی از پایان‌نامه خود دفاع می‌نمایم.	۳	۴
	در حال اعمال اصلاحات لازم بر روی نسخه نهایی پایان‌نامه خود می‌باشم.	۵	۶/۷
	در حال نگارش پایان‌نامه هستم.	۷	۹/۳
	در فرایند ارائه گزارشات شش‌ماهه پایان‌نامه می‌باشم.	۵	۶/۷
	در مرحله گردآوری داده‌ها و مطالب موردنیاز پایان‌نامه‌ام هستم.	۸	۱۰/۶
	منتظر تعیین اصلاحات لازم توسط استاد راهنما می‌باشم، تا آن‌ها را اعمال نمایم.	۵	۶/۷

طرح مقدمانی پایان‌نامه، در٪۲۶/۷ موارد در کمتر از یک ماه، ٪۱۶ موارد یک ماه، ٪۲۵/۳ موارد بین یک تا سه ماه، ٪۱۲ موارد بین یک تا پنج ماه و در ٪۲۰ موارد بیش از پنج ماه در گروه آموزشی مورد تصویب قرار گرفت. طرح مقدمانی پایان‌نامه، در ٪۳۲ موارد در کمتر از یک ماه، ٪۱۸/۷ موارد یک ماه، ٪۲۸ موارد بین یک تا سه ماه، ٪۶/۷ موارد بین یک تا پنج ماه و در ٪۱۴/۷ موارد بیش از پنج ماه در تحصیلات تکمیلی دانشکده به تصویب رسید. در جدول شماره دو سایر علل به تعویق افتادن مرحله پژوهشی دانشجویان در ابعاد موردبررسی در این مطالعه آورده شده است.

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.22088/mededj.10.2.74]

جدول ۲. علل به تعویق افتادن مرحله پژوهشی دانشجویان در سایر ابعاد مورد بررسی بر اساس پرسشنامه

ابعاد	گویه ها	کاملاً مخالفم (درصد) تعداد	مخالفم (درصد) تعداد	تا حدودی (درصد) تعداد	موافقم (درصد) تعداد	کاملاً موافقم (درصد) تعداد
فرایند تصویب طرح مقدماتی پایان‌نامه	پیشنهاد و اصلاحات خوب و سازنده‌ای از طرف اساتید و گروه آموزشی درباره طرح پیشنهادی من ارائه گردید.	۹ (۱۲)	۵ (۶/۷)	۲۶ (۳۴/۷)	۲۲ (۲۹/۳)	۱۳ (۱۷/۳)
	اصلاحات و تغییرات مطلوب و سازنده‌ای از سوی شورای آموزشی دانشکده، درباره طرح پیشنهادی من ارائه گردید.	۹ (۱۲)	۱۸ (۲۴)	۲۳ (۳۰/۷)	۱۹ (۲۵/۳)	۶ (۸)
	فرایند تصویب طرح مقدماتی در گروه آموزشی و دانشکده خللی در پژوهش من ایجاد نکرد.	۴ (۵/۳)	۱۱ (۱۴/۷)	۱۵ (۲۰)	۳۰ (۴۰)	۱۵ (۲۰)
فرایند انجام پایان‌نامه زیر نظر استاد راهنما	استاد راهنمایم، به‌منظور هدایت و رفع ابهامات موضوع موردپژوهش، از دانش و مهارت موضوعی برخوردار است/بود.	۸ (۱۰/۷)	۶ (۸)	۱۶ (۲۱/۳)	۲۵ (۳۳/۳)	۲۰ (۲۶/۷)
	استاد راهنمایم برای رفع مشکلات و پیچیدگی‌هایی که در طول کار با آن مواجه شدم، تلاش زیادی انجام می‌دهد/ داد.	۱۰ (۱۳/۳)	۷ (۹/۳)	۱۷ (۲۲/۷)	۲۲ (۲۹/۳)	۱۹ (۲۵/۳)
	استاد راهنمایم، اطلاعات کافی در ارتباط با موضوع پایان‌نامه و روشن شدن آن، در اختیارم می‌گذارد/گذاشت.	۱۱ (۱۴/۷)	۸ (۱۰/۷)	۲۳ (۳۰/۷)	۲۰ (۲۶/۷)	۱۳ (۱۷/۳)
	استاد راهنمایم، از مهارت‌های پژوهشی و آماری مناسبی در هدایت پژوهش من برخوردار است/بود.	۱۱ (۱۴/۷)	۹ (۱۲)	۱۹ (۲۵/۳)	۱۷ (۲۲/۷)	۱۹ (۲۵/۳)
	در طول انجام کار و فرایند انجام پژوهش، استاد راهنمایم، اظهارنظرهای سودمندی را در جهت پیشرفت پژوهش به من ارائه می‌نماید/نمود.	۷ (۹/۳)	۱۰ (۱۳/۳)	۱۶ (۲۱/۳)	۲۳ (۳۰/۷)	۱۹ (۲۵/۳)
	زمانی که به استاد راهنما نیاز داشتم، ایشان برای پاسخگویی حضور داشتند.	۳ (۴)	۷ (۹/۳)	۱۹ (۲۵/۳)	۲۲ (۲۹/۳)	۲۴ (۳۲)
شرایط و زمینه‌های رشد پژوهشی	دانشکده و گروه آموزشی، امکان تعامل علمی با دیگر دانشجویان تحصیلات تکمیلی، را برای من فراهم می‌نمایند/نمودند.	۱۴ (۱۸/۷)	۲۰ (۲۶/۷)	۱۹ (۲۵/۳)	۱۸ (۲۴)	۴ (۵/۳)
	گروه آموزشی، امکاناتی را برای شرکت در جوامع وسیع‌تر و گسترده پژوهشی (مانند گروه‌های بحث، تعامل با اساتید سایر گروه‌ها و ...) برایم فراهم می‌نماید/نمود.	۱۷ (۲۲/۷)	۱۶ (۲۱/۳)	۲۱ (۲۸)	۱۷ (۲۲/۷)	۴ (۵/۳)

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.22088/mededj.10.2.74]

	گروه آموزشی مرا در انجام دادن پژوهش، تشویق و ترغیب می‌نماید/نمود.	۱۵ (۲۰)	۲۱ (۲۸)	۱۹ (۲۵/۳)	۱۵ (۲۰)	۵ (۶/۷)
	در طول انجام پژوهش، در ارتباط با فعالیت‌های علمی دانشکده و گروه آموزشی احساس مسئولیت می‌کنم/می‌کردم.	۳ (۴)	۵ (۶/۷)	۱۸ (۲۴)	۳۶ (۴۸)	۱۳ (۱۷/۳)
	گروه آموزشی، برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی سمینارهای علمی مفیدی برگزار می‌کند/نمود.	۱۲ (۱۶)	۱۲ (۱۶)	۲۹ (۳۸/۷)	۱۷ (۲۲/۷)	۵ (۶/۷)
	شرایط پژوهشی دانشکده، سبب تسریع در روند اجرای پایان‌نامه من می‌گردد/شد.	۱۶ (۲۱/۳)	۲۱ (۲۸)	۱۹ (۲۵/۳)	۱۴ (۱۸/۷)	۵ (۶/۷)
گسترش مهارت‌های عملی	تجربه پژوهشی‌ام در موجب شده است تا توانایی من در برنامه‌ریزی فعالیت‌های فردی و اجتماعی بهبود پیدا کند.	۸ (۱۰/۷)	۱۱ (۱۴/۷)	۱۸ (۲۴)	۲۵ (۳۳/۳)	۱۳ (۱۷/۳)
	به‌عنوان نتیجه تجربه پژوهشی، توانستم توانایی کار گروهی با دیگر پژوهشگران را ارتقا دهم.	۵ (۶/۷)	۸ (۱۰/۷)	۲۹ (۳۸/۷)	۲۱ (۲۸)	۱۲ (۱۶)
	تجربه پژوهشی سبب ترغیب من در واکنش نشان دادن به نیازهای گسترده حرفه‌ای و شخصی‌ام گردید.	۵ (۶/۷)	۷ (۹/۳)	۲۷ (۳۶)	۲۶ (۳۴/۷)	۱۰ (۱۳/۳)
	تجربه پژوهشی، مهارت‌های سواد اطلاعاتی (شناسایی، جایابی و دسته‌بندی منابع اطلاعاتی و استفاده از آن‌ها) را در من بهبود بخشید.	۴ (۵/۳)	۳ (۴)	۲۲ (۲۹/۳)	۲۶ (۳۴/۷)	۲۰ (۲۶/۷)
	فرایند اجرای پایان‌نامه موجب شده است تا به میزان زیادی مهارت حل مسئله در توسعه یابد.	۵ (۶/۷)	۰	۲۰ (۲۶/۷)	۳۲ (۴۲/۷)	۱۸ (۲۴)
	تجربه پژوهشی‌ام، به مقدار زیادی مهارت‌های تحلیلی من را بهبود بخشید.	۳ (۴)	۸ (۱۰/۷)	۱۷ (۲۲/۷)	۳۰ (۴۰)	۱۷ (۲۲/۷)
	تجربه پژوهشی سبب شد تا شیوه‌های استناددهی (نوشتن صحیح منابع و مآخذ، ارجاع درون‌متنی و ...) را به‌خوبی بیاموزم.	۳ (۴)	۲ (۲/۷)	۲۱ (۲۸)	۳۰ (۴۰)	۱۹ (۲۵/۳)

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.22088/mededj.10.2.74]

	تجربه پژوهشی من، به مقدار زیادی مهارت‌های نگارش علمی من را ارتقا داد.	۳ (۴)	۲ (۲/۷)	۲۱ (۲۸)	۲۹ (۳۸/۷)	۲۰ (۲۶/۷)
	به‌عنوان نتیجه تجربه پژوهشی، از جوامع پژوهشی موجود در رشته و حوزه تحصیلی‌ام، آگاهی و شناخت بیشتری کسب نمودم.	۴ (۵/۳)	۴ (۵/۳)	۴۰ (۵۳/۳)	۰	۲۷ (۳۶)
	به‌عنوان نتیجه تجربه پژوهشی، توانایی یادگیری مستقل را کسب کردم.	۴ (۵/۳)	۳ (۴)	۱۲ (۱۶)	۳۳ (۴۴)	۲۳ (۳۰/۷)
	تجربه پژوهشی سبب شد تا میزان تسلط من بر زبان/ زبان‌های خارجی (انگلیسی، عربی، فرانسوی و...) افزایش یابد.	۴ (۵/۳)	۸ (۱۰/۷)	۲۵ (۳۳/۳)	۲۴ (۳۲)	۱۴ (۱۸/۷)
	تجربه پژوهشی قدرت مسئله یابی پژوهشی را در من ایجاد کرد.	۲ (۲/۷)	۸ (۱۰/۷)	۲۵ (۳۳/۳)	۲۴ (۳۲)	۱۶ (۲۱/۳)
زیرساخت‌های اطلاعاتی پژوهش	به ابزارهای موردنیاز برای انجام پژوهش، دسترسی کامل و مناسبی دارم/داشتم.	۶ (۸)	۸ (۱۰/۷)	۲۱ (۲۸)	۰	۴۰ (۵۳/۳)
	برای انجام پژوهش خود فضای کار (آزمایشگاه، کارگاه و ...) مناسبی در اختیاردارم/داشتم.	۷ (۹/۳)	۱۵ (۲۰)	۲۵ (۳۳/۳)	۲۰ (۲۶/۷)	۸ (۱۰/۷)
	در انجام پایان‌نامه، دانشگاه حمایت مالی مناسبی را از من می‌نماید/نمود.	۳۰ (۴۰)	۲۴ (۳۲)	۱۲ (۱۶)	۴ (۵/۳)	۵ (۶/۷)
	امکانات رایانه‌ای (سخت‌افزاری و نرم‌افزاری) مناسبی برای اجرای پایان‌نامه من وجود دارد/داشت.	۱۰ (۱۳/۳)	۱۳ (۱۷/۳)	۲۵ (۳۳/۳)	۲۱ (۲۸)	۶ (۸)
	حمایت‌های تخصصی و آکادمیک موردنیاز خود را در اختیاردارم/داشتم.	۹ (۱۲)	۱۰ (۱۳/۳)	۳۱ (۴۱/۳)	۱۴ (۱۸/۷)	۱۱ (۱۴/۷)
	در کتابخانه دانشکده/دانشگاه منابع چاپی (کتاب، مجله، پایان‌نامه و ...) مناسبی برای انجام پژوهش من وجود دارد/ داشت.	۹ (۱۲)	۲۰ (۲۶/۷)	۲۶ (۳۴/۷)	۱۴ (۱۸/۷)	۶ (۸)
	در کتابخانه دانشکده / دانشگاه منابع الکترونیکی (پایگاه‌های اطلاعاتی، لوح فشرده و...) مناسبی برای انجام پژوهش من وجود دارد/ داشت.	۶ (۸)	۲۳ (۳۰/۷)	۲۵ (۳۳/۳)	۱۷ (۲۲/۷)	۴ (۵/۳)
	کتابداران کتابخانه دانشکده/ دانشگاه در انجام پژوهش به من کمک زیادی می‌کنند/نمودند.	۱۱ (۱۴/۷)	۲۴ (۳۲)	۳۲ (۴۲/۷)	۵ (۶/۷)	۳ (۴)
	در دانشکده/ خوابگاه، اینترنت مناسب و پرسرعتی برای کار پژوهش خود در اختیاردارم/داشتم.	۱۲ (۱۶)	۱۹ (۲۵/۳)	۲۵ (۳۳/۳)	۱۷ (۲۲/۷)	۲ (۲/۷)

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.22088/mededj.10.2.74]

	به‌منظور انجام پژوهش خود، سهمیه پرینت و فتوکپی کافی از سوی دانشگاه برای تدارک دیده‌شده است/بود.	۳۲ (۴۲/۷)	۱۸ (۲۴)	۱۶ (۲۱/۳)	۷ (۹/۳)	۲ (۲/۷)
ارزیابی پایان‌نامه	جلسه دفاع از پایان‌نامه من طبق برنامه زمانی از قبل تعیین‌شده برگزار شد.	۳ (۵/۹)	۶ (۱۱/۸)	۸ (۱۵/۷)	۱۷ (۳۳/۳)	۱۷ (۳۳/۳)
	فرایند داوری (مطالعه قبل از دفاع) در مدت‌زمان منطقی و قابل قبولی به اتمام رسید.	۲ (۴)	۳ (۶)	۱۱ (۲۲)	۱۷ (۳۴)	۱۷ (۳۴)
	به‌منظور کسب آمادگی برای دفاع از پایان‌نامه راهنمایی‌های لازم توسط استاد راهنما و گروه آموزشی به من ارائه شد.	۴ (۸/۲)	۴ (۸/۲)	۷ (۱۴/۳)	۱۶ (۳۲/۷)	۱۸ (۳۶/۷)
	پشتیبانی و حمایت مناسبی در راستای اصلاح تغییرات در پایان‌نامه پس از ارائه گزارشات پیشرفت و دفاع دریافت نمودم.	۳ (۶)	۷ (۱۴)	۱۰ (۲۰)	۱۷ (۳۴)	۱۳ (۲۶)
	فرایند ارزیابی پایان‌نامه من ضابطه مدار بود و نه رابطه مدار (رابطه من و اساتید و اساتید با یکدیگر).	۴ (۸)	۵ (۱۰)	۳ (۶)	۲۲ (۴۴)	۱۶ (۳۲)
	نمره دریافتی من بر اساس ارزش واقعی کار پژوهشی بود.	۲ (۴/۱)	۳ (۶/۱)	۱۰ (۲۰/۴)	۲۲ (۴۴/۹)	۱۲ (۲۴/۵)
شفاف‌سازی معیارها و قوانین نگارش پایان‌نامه	معیارهای مدونی در خصوص چگونگی نگارش پایان‌نامه و موارد مرتبط با آن از سوی دانشکده و یا گروه آموزشی به من ارائه شد.	۷ (۹/۳)	۱۱ (۱۴/۷)	۲۴ (۳۲)	۲۱ (۲۸)	۱۲ (۱۶)
	معیارهای لازم چگونگی نگارش پایان‌نامه را درک نموده و شناختم.	۴ (۵/۳)	۳ (۴)	۲۱ (۲۸)	۳۳ (۴۴)	۱۴ (۱۸/۷)
	معیارها و مقررات لازم در خصوص میزان کار مورد انتظار و نحوه اجرای آن را درک نموده و شناختم.	۳ (۴)	۸ (۱۰/۷)	۲۳ (۳۰/۷)	۲۶ (۳۴/۷)	۱۵ (۲۰)
	مقررات قانونی لازم در آزمون پایان‌نامه را درک نموده و شناختم.	۳ (۴)	۵ (۶/۷)	۲۳ (۳۰/۷)	۲۶ (۳۴/۷)	۱۸ (۲۴)
رضایت کلی از فرایند مرحله پژوهشی	تا چه حد از فرایند تصویب طرح پیشنهادی پایان‌نامه (پروپوزال) خود رضایت دارید؟	۷ (۹/۳)	۹ (۱۲)	۳۵ (۴۶/۷)	۱ (۱/۳)	۲۳ (۳۰/۷)
	تا چه حد از استاد راهنمای خود رضایت دارید/ داشتید؟	۹ (۱۲)	۵ (۶/۷)	۲۲ (۲۹/۳)	۱۳ (۱۷/۳)	۲۶ (۳۴/۷)
	تا چه حد از زیرساخت‌ها و امکانات دانشگاه (آزمایشگاه، کتابخانه، کتابداران، اینترنت و ...) در انجام پژوهش خود رضایت دارید / داشتند؟	۱۵ (۲۰)	۱۹ (۲۵/۳)	۲۸ (۳۷/۳)	۶ (۸)	۷ (۹/۳)

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.22088/mededj.10.2.74]

تا چه حد از شرایط و زمینه‌های فکری (برگزاری سمینارها، نشسته‌ای علمی و ...) ارائه‌شده توسط گروه آموزشی، دانشکده و دانشگاه رضایت دارید؟	۱۴ (۱۸/۷)	۱۸ (۲۴)	۲۵ (۳۳/۳)	۹ (۱۲)	۹ (۱۲)
تا چه میزان از نتیجه تجربه پژوهشی خود در کسب و گسترش مهارت‌های خود (کار گروهی، برنامه‌ریزی‌های فردی، کسب تفکر تحلیلی و ...) رضایت دارید؟	۴ (۵/۳)	۶ (۸)	۲۲ (۲۹/۳)	۲۵ (۳۳/۳)	۱۸ (۲۴)
تا چه حد از شفاف‌سازی معیارها و ضوابط لازم برای نگارش پایان‌نامه خود رضایت دارید؟	۴ (۵/۳)	۷ (۹/۳)	۲۶ (۳۴/۷)	۲۸ (۳۷/۳)	۱۰ (۱۳/۳)
تا چه میزان از فرایند آزمون پایان‌نامه خود رضایت دارید (درصورتی‌که از پایان‌نامه خود دفاع نموده‌اید)؟	۲ (۴/۱)	۶ (۱۲/۲)	۱۲ (۲۴/۵)	۲۱ (۴۲/۹)	۸ (۱۶/۳)

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های حاصل از این مطالعه نشان از آزادی عمل دانشجویان در انتخاب موضوع پایان‌نامه بود. در مطالعه Drew & Helfer و همچنین پژوهش McGinty نیز اکثر دانشجویان موافق بودند که انتخاب موضوع تحقیق مختص به نظر استاد راهنما نیست و یک مسئولیت مشترک بین دانشجو و استاد راهنما است (۱ و ۲). در مورد پیشنهاد و اصلاحات خوب و سازنده‌ای از طرف اساتید و گروه آموزشی درباره طرح پیشنهادی، یافته‌ها نشان داد که اکثریت دانشجویان از فرایند ارائه، اصلاح، تغییر و تصویب طرح پیشنهادی در گروه آموزشی و شورای آموزشی دانشکده تجربه مطلوبی داشتند. در مورد برخورداری استاد راهنما از دانش و مهارت موضوعی موردپژوهش، اکثریت شرکت‌کنندگان در این مطالعه از همه زیر مؤلفه‌های این بعد تجربه مطلوبی داشتند. در مطالعه Hefler حدود نیمی از دانشجویان پاسخ دادند که از روند کلی سرپرستی راضی بودند و٪ ۲۴/۵ از دانشجویان ناراضی بودند. همچنین حدود ٪۶۰ از دانشجویان اظهار کردند که سرپرستان پایان‌نامه خود را به دوستان خود برای انتخاب موضوع و نگارش طرح مقدماتی و انجام تحقیقاتی همسو با حوزه تحقیقاتی استاد راهنمای خود توصیه می‌کنند (۱۱). اکثریت شرکت‌کنندگان در این مطالعه از همه زیر مؤلفه‌های بعد برخورداری استاد راهنما از دانش و مهارت موضوعی موردپژوهش و پاسخگویی به دانشجو تجربه مطلوبی داشتند. در نظرسنجی Drew & Helfer، جنبه‌های مثبت سرپرست و جنبه‌هایی از سرپرستان که نیاز به بهبود دارند موردبررسی قرار گرفت. برای ویژگی‌های مثبت، اکثر نظرات مربوط به دانش، مهارت و تجربه در زمینه موردنظر، سپس دوستی، نزدیکی، صبر، درک و مهربانی بود. برای ویژگی‌های منفی استاد راهنما، بیشتر نظرات مربوط به مشارکت و ارائه بازخورد، انجام فرآیند سرپرستی، حرفه‌ای بودن، نگرش و مهارت‌های ارتباطی بود (۱). این نتایج همچنین با نتایج McAlpine & Mckinon مطابقت دارد که «دانش فکری» استاد راهنما را مهم‌ترین عامل برای جلوگیری از ناامیدی، عدم پیشرفت و عدم تکمیل دوره دکتری در موعد مقرر می‌دانست (۴). در مورد فراهم نمودن امکان تعامل علمی با دیگر دانشجویان، احساس مسئولیت

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-24]
[DOI: 10.22088/mededj.10.2.74]

در ارتباط با فعالیت‌های علمی، شرایط پژوهشی بر دانشکده در تسریع روند اجرای پایان‌نامه نیز تجربیات مطلوب و نامطلوب گزارش گردید. اکثریت دانشجویان موردمطالعه، تجارب نامطلوبی از امکانات درزمینه تعاملات و فعالیت‌های علمی در گروه و دانشکده و شرایط پژوهشی دانشکده داشتند. در مطالعه اسکندری، همسو بامطالعه حاضر، کمترین میزان رضایتمندی دانشجویان درزمینه برنامه‌ریزی سمینارهای علمی، حمایت مالی از فعالیت‌های پژوهشی و جو علمی و پژوهشی بود که هر سه مربوط به عامل بنیادهای پژوهشی بود (۵). در مطالعه هشترودی نیز، بیشترین نارضایتی‌ها در این حوزه شامل عدم برگزاری جلسات ژورنال کلاب مرتبط با موضوعات پایان‌نامه بود (۶). در مطالعه اسدالهی(۷)، سیادت و همکاران (۱۲) و در مطالعه بهزادی (۱۳) نیز میزان رضایت از شرایط و زمینه های رشد پژوهشی در سطح پایینی قرار داشت. یافته‌های مطالعه سیادت نیز حاکی از این امر بود که عواملی از قبیل مشارکت ندادن دانشجویان در تصمیم‌گیری‌های آموزشی، عدم تعامل با آنان و عدم بهره‌گیری از پیشنهادات و انتقادات دانشجویان می‌تواند منجر به تجربه نامطلوب از شرایط و زمینه‌های رشد پژوهشی شود (۱۲). در مطالعه هشترودی همسو بامطالعه حاضر، مشخص شد، اکثر شرکت‌کنندگان از گسترش مهارت‌های علمی همچون کارگروهی، برنامه‌ریزی‌های فردی، کسب تفکر تحلیلی رضایت داشتند. شرکت‌کنندگان در مطالعه مذکور بیان کردند که تجربه پژوهشی دوره دکتری آنان منجر به بهبود مهارت‌های تحلیل و حل مسئله در آنان شد و عامل مشوق انجام سایر پروژه‌های تحقیقاتی در آینده دانستند (۶). در این مطالعه، اکثریت دانشجویان در مرحله پژوهشی خود درزمینه همه زیرمولفه‌های ارزیابی پایان‌نامه تجربه مطلوبی داشتند. درزمینه تجربه دانشجویان از بعد ارزیابی پایان‌نامه، در مطالعات هشترودی (۶)، اسدالهی(۷)، بهزادی(۱۴)، و محمودی و همکاران (۱۵)، نیز همسو بامطالعه حاضر، اکثریت دانشجویان موافق فرآیند آزمون پایان‌نامه بودند و از نمره دریافتی از اساتید در جلسه دفاع رضایت بالایی داشتند. در مطالعه دیگری مهم‌ترین عوامل مؤثر بر کیفیت سرپرستی پایان‌نامه عبارت بودند از حمایت از دانشجویان در نگارش پایان‌نامه و کمک به نحوه آماده شدن دانشجو برای جلسه دفاع (۱۶). درزمینه نحوه ارتباط با استاد راهنما، همسو بامطالعه حاضر، یافته‌های مطالعه هشترودی (۶)، مطالعه بهزادی و همکاران (۱۳)، مطالعه اسدالهی (۷)، مطالعه دهقانی و همکاران (۱۷)، مطالعه Malik, M.E و همکاران (۱۸) و مطالعه Moore, M.M. (۱۹) نیز نشان دادند، دانشجویان از نحوه ارتباط و برخورد و مشاوره استاد راهنمای خود رضایت داشتند. در مطالعه رضایی مشخص شد، کیفیت ارتباط، میزان حضور و شکیبایی استاد راهنما، نحوه همکاری و دسترسی آسان به وی، با میزان رضایت دانشجویان از زیر مؤلفه استاد راهنما ارتباط داشت (۲۰). میزان دسترسی به استاد راهنما و تعامل سازنده وی با دانشجو ازجمله نکات قابل اهمیت در مطالعه Park و همکاران در انگلستان نیز بود (۹). در مطالعه دیگری، کیفیت رابطه استاد راهنما و دانشجوی دکتری، میزان آزادی در پروژه و کار کردن در پروژه‌ای که ارتباط نزدیکی با تحقیقات سرپرست داشت، ارتباط مثبت با رضایت از دوره پژوهشی و ارتباط منفی با قصد ترک دوره پژوهشی داشت (۱۰). در مطالعات مشابه، عمدتاً درزمینه زیرمؤلفه‌های بعد شفاف‌سازی اهداف و انتظارات ناهمسو بامطالعه حاضر، مشکلات و کاستی‌هایی گزارش‌شده است که نارضایتی از این بعد می‌تواند دلایل مختلفی داشته باشد. به‌طور مثال، در مطالعه‌ای توسط هودسدن ابراز کردند (۲۱). Matin &Khan نیز مشکلات پیش روی دانشجویان تحصیلات تکمیلی بنگلادش در نوشتن پایان‌نامه را از حیث مشکلات مرتبط به دانشکده شامل راهنمایی و منابع غیرکافی دانشکده و عدم وجود چهارچوب تألیف پایان‌نامه در مؤسسه و همکاری غیر کافی از طرف مؤسسه بیان کردند (۲۱). مطالعه کیفی ذبیحی فرد و همکاران نیز نشان داد، دانشجویان به چالش‌هایی نظیر ضعف در اطلاع‌رسانی، ضعف راهنمایی و همکاری کارشناسان پژوهش، بوروکراسی قوی و دشواری هماهنگ نمودن جلسات با تیم تخصصی اشاره کردند (۲۲, ۲۳). در مطالعه هشترودی، بیشترین میزان نارضایتی از بعد شفاف‌سازی اهداف و انتظارات مربوط به دانشکده از تهیه پیش‌نویس مقاله

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.22088/mededj.10.2.74]

به‌عنوان یکی از الزامات دفاع و همچنین عدم اطلاع از ظرفیت اساتید جهت ارائه پایان‌نامه بود، هرچند شرکت‌کنندگان در مطالعه مذکور از اطلاع‌رسانی قوانین آموزشی توسط گروه آموزشی رضایت بالایی داشتند (۶). درزمینه مقایسه یافته‌های فوق با سایر مطالعات، مهم‌ترین مطالعه مدنظر، پژوهشی درزمینه بررسی عوامل مؤثر بر تجارب پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید بهشتی که بین سال‌های ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۳ فارغ‌التحصیل شده بودند می‌باشد. در این مطالعه، پایین‌ترین میزان رضایتمندی مربوط به عامل شرایط و زمینه‌های رشد پژوهشی و بالاترین میزان آن مربوط به عامل مهارت عملی بود (۲۴). می‌توان این‌گونه استدلال کرد که تفاوت‌ها در یافته‌های پژوهش حاضر با پژوهش فوق‌الذکر در بازه زمانی انجام پژوهش بوده است، همچنین مطالعه حاضر، با مشارکت دانشجویان ترم‌های ده به بعد و فارغ‌التحصیلان با تأخیر انجام‌شده و با توجه به برنامه‌های توسعه و تحول دانشگاه در سال‌های اخیر و اصلاح فرایندهای مربوطه می‌باشد. در مطالعه قناتی تقریباً همسو بامطالعه حاضر، یافته‌ها نشان داد که بیشترین میزان رضایت به ترتیب از گسترش مهارت‌ها و آزمون پایان‌نامه و کمترین میزان رضایت از عوامل زیرساخت‌ها و امکانات، حمایت مالی و دسترسی به اینترنت پرسرعت بود (۲۵). در مطالعه نوری حکمت و همکاران بیشترین میزان رضایت از عامل مهارت‌های عملی و کمترین این میزان همسو بامطالعه حاضر، از بعد جوسازمانی بود. آنان دریافتند که در تمام دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی کرمان، دانشجویان رضایت متوسط از تجربه پژوهشی خود داشت(۲۶). در مطالعه محمدی دوست بیشترین میزان رضایت مربوط به توسعه مهارت و کمترین میزان رضایت، همسو بامطالعه حاضر، دانش‌آموختگان مربوط به شرایط و زمینه‌های رشد پژوهشی بود. (۲۷). نتایج حاصل از مطالعه هشترودی تقریباً همسو بامطالعه حاضر نشان داد که بیشترین میزان رضایت دانشجویان از بعد استاد راهنما ٪۲۵ و سپس بعد آزمون پایان‌نامه ٪۲۴/۳ بود. در مطالعه ذکرشده، تقریباً همسو بامطالعه حاضر، کمترین میزان رضایت از بعد زیرساخت‌ها و امکانات دانشکده گزارش شد (۱). مروری بر یافته‌های مطالعه حاضر و مطالعات مشابه نشان می‌دهد که دو عامل شرایط و زمینه های رشد پژوهشی و زیرساخت‌ها و امکانات دانشگاه، همواره به‌عنوان عوامل نارضایتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی حین گذراندن مرحله پژوهشی آنان بوده است که می‌تواند منجر به تعویق افتادن مرحله پژوهشی دانشجویان و دفاع از پایان‌نامه گردد. در این مطالعه محدودیت‌هایی وجود داشت که توجه به آن‌ها می‌تواند منجر به بهبود نتایج در مطالعات مشابه آتی باشد. ازآنجاکه از برخی از شرکت‌کنندگان تنها یک شماره تماس در دسترس بود، امکان ارتباط با برخی از آن‌ها بسیار سخت بود. تعدادی از فارغ‌التحصیلان نیز به دلیل کمبود وقت به سؤالات پاسخ کامل ندادند. همچنین امکان اینکه پاسخ به برخی سؤالات خصوصاً سؤالات مربوط به عملکرد و نحوه ارتباط استاد راهنما به‌طور مغرضانه و یا در اثر خطای هاله‌ای صورت پذیرد، وجود داشت. این مطالعه یک نمای کلی از عواملی را ارائه می‌دهد که می‌تواند به‌طور منحصربه‌فردی با موفقیت مرحله پژوهشی دوره دکترای تخصصی مرتبط باشند. برخلاف وضعیت دانشگاه‌های کشورهای توسعه‌یافته، وضعیت زیرساخت‌ها و امکانات پژوهشی در دانشگاه‌های ایران در حد مطلوبی نمی‌باشد. تخصیص بودجه به امر پژوهش خصوصاً در حوزه تحصیلات تکمیلی برای ارتقای سطح زیرساخت‌های آن و حمایت‌های مالی از پروژه‌های تحقیقاتی در آموزش عالی کشور ضروری می‌باشد. ازآنجاکه زیرساخت و جو پژوهشی از عوامل مهم در فعالیت‌های پژوهشی هستند، توجه به این موضوع باید در صدر الویت های برنامه‌ریزی آموزش عالی قرار گیرد. تعامل آموزشی خوب، آموزش پژوهش علمی، اختصاص بودجه قابل‌توجه و تبادلات آکادمیک داخلی و بین‌المللی برای کاهش خطر تعویق برای دانشجویان دکتری تخصصی مفید است. پیشنهاد می‌گردد تحقیقات آینده بر به دست آوردن بینش بیشتر درزمینه روابط بین متغیرهای مستقل و وابسته ازجمله بررسی‌هایی با استفاده از معادلات ساختاری مدل‌ها و بررسی اثرات

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.22088/mededj.10.2.74]

متقابل، اعتدال و میانجیگری‌ها انجام شود.

تقدیر و تشکر

نویسندگان بر خود لازم می‌دانند مراتب تشکر صمیمانه خود را از دانشجویانی که در این مطالعه شرکت نمودند، اعلام نمایند.

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.22088/mededj.10.2.74]

References

1. Mardani, L. Taghvaie yazdi, M. Nieyaz Azarie, K. The representation of research experience model and its relationship with researcher spirituality and research self-efficacy of M.A. students of Islamic Azad University of Sari. Social Research, 2017; 9(35): 21-40. (Full text in Persian)
2. Taghvaei Yazdi, M. Relationship between Futurology with research experience and research self-efficacy of M.A. Students of Islamic Azad University of Sari. *Future study Management*, 2017; 28(110): 85-103. (Full text in Persian)
3. Zarshenas L, shaghaghian S, tabatabaei SHR, momeni danaei Sh. The methodological evaluation of general dentistry students' theses (2006-2008). Iranian journal of medical education. 2012; 12(3):202-209. (Full text in Persian)
4. Haji Heydari F, Jafari P, Arasteh HR. Comparison of missions and goals of specialized doctoral courses in Iran and some countries of the world. Journal of Iranian Higher Education. 2015; 7(4):107-140. (Full text in Persian)
5. Johnston L, Sampson K, Comer K, & Brogt E. Using Doctoral Experience Survey Data to Support Developments in Postgraduate Supervision and Support. International Journal of Doctoral Studies. 2016; 11:185-203.
6. Prisăcariu A, & Vilcea MA. Quality Assurance of Doctoral Studies in Romania–A PhD Candidates' Perspective. Procedia-Social and Behavioral Sciences. 2015; 209: 425-432.
7. Yazdani HR, Noorian K, Salmani A. Evaluating the quality of PhD courses in management in Iran using the CIP model. Journal of Educational Planning Studies. 2018; 6(12):104-130. (Full text in Persian)
8. Radloff A, Matthews D, Babby Y, Edwrds D. Final Report: Review of the Postgraduate Research Experience Questionnaire (PREQ). Australian Council for Educational Research, 2017.
9. Behzadi H, Davarpanah MR. Factors influencing the research experience of the graduate students at Ferdowsi University of Mashhad. Studies in education & psychology. 2009; 10(2):227-250. (Full text in Persian)
10. Dehghani GH. The Study of Students' Satisfaction with Thesis Supervision in Tabriz University of Medical Sciences. Iranian Journal of Medical Education. 2010; 9(4): 302-310. (Full text in Persian)
11. Helfer F. & Drew S. Students' perceptions of doctoral supervision: A study in an engineering program in Australia. International Journal of Doctoral Studies, 2019; 14: 499-524.
12. AlGhamdi KM, Moussa NA, AlEssa DS, AlOthimeen N, Al-Saud AS. Perceptions, attitudes and practices toward research among senior medical students. Saudi Pharmaceutical Journal. (2014); 22: 113–117.
13. Siemens DR, Punnen S, Wong J, Kanji N. A survey on the attitudes towards research in medical school. BMC Medical Education. 2010; 10(1):4.
14. Rezaei M, Abbasi E, Moosavi S. S. Research Experience of Agricultural Extension and Education Postgraduate Students of Tehran and Tarbiat Modares Universities, Iran. Journal of agricultural education administration research. 2013; 25:89-100. (Full text in Persian)
15. Park C, Harvey A, Kulej M, and Harvey L. Postgraduate Research Experience Survey.The Higher Education Academy Innovation Way York Science Park, Heslington York, 2007:1-72.
16. Yamani Doozi Sorkhabi M, Sohrabi M, Goldasteh A, Samari E. An Analysis of the Status of Factors Affecting Research Experiences (Dissertation Writing Process) of Graduate Students and Its Changes in Shahid Beheshti University. Journal of Iranian Higher Education. 2016:8(1); 1-18. (Full text in Persian)

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.22088/mededj.10.2.74]

17. Ghanati S. Investigating the Affective Factors on Graduate Graduated Research Experience In Tabriz Faculty of Management and Medical Informatics. A Thesis Submitted for M.sc Degree in Health Services Management. Tabriz University of Medical Sciences and Health Services School of Management and Medical Informatics, Tabriz, 2018. (Full text in Persian)
18. Noori Hekmat S, Rezaei M, Dehnavieh R. Effective Factors on Postgraduate Students Research experience in Kerman University of Medical Sciences. Research in Medical Education. 2016; 8(3):34-44.
19. Mohammadi Doost A. Investigating the factors affecting the research experience of students of Sharif and Khajeh Nasir Tusi universities. A Thesis Submitted for M.sc Degree, University of Shahid Beheshti, 2013. (Full text in Persian)
20. Yamani Doozi Sorkhabi M, Mozaffari Faroogh A. Investigating the effective factors on research experiences of postgraduate students of Shahid Beheshti University. Studies in Education and Psychology.2009; 10(1):83-100. (Full text in Persian)
21. Anand S, Sen A. The income component of the human development index. Journal of human development. 2000; 1(1):83-106.
22. Abhari S, Monem H, Garavand A, Bastani P, Rezaee R. Designing a thesis tele-supervision system for postgraduate medical sciences studentsn. J Adv Med Educ Prof. 2019; 7(4):191-204. DOI: 10.30476/jamp.2019.74926
23. Khosravi M. Pournaghi R. Dimensions of Research Impact: A Systematic Review. Scientometrics Research Journal. 2019; 5(9):203-224.
24. van de Schoot R, Yerkes MA, Mouw JM, Sonneveld H. What Took Them So Long? Explaining PhD Delays among Doctoral Candidates. PloS ONE; 2013: 8(7): e68839.
25. Adib Hajbaghery M, Nabizadeh Gharghozar Z, Bolandianbafghi Sh. Comparative Study of Nursing Ph.D. Education System and Curriculum in Iran and Alberta School of Nursing. Military Caring Sciences. 2019; 6 (1):69-78. (Full text in Persian)
26. Rooholamini A, Haghdoost AA, sadeghirad B, Fasihi Harandi M. Redefining Ph.D. Education in Iran: a Systematic Review of Literature. Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences and Health Services. 2011; 10(SUPPLEMENT):3-18. (Full text in Persian)
27. Lindsay S. What works for doctoral students in completing their thesis? Teaching in Higher Education.2015; 20(2):183–96.

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.22088/mededj.10.2.74]